

01 noiembrie 2016

Dj-8 nr. 441

AVIZ

la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (nr. 374 din 23 septembrie 2016)

Direcția generală juridică a examinat proiectul de lege sus-nominalizat, conform prevederilor art. 54 din Regulamentul Parlamentului și ale Legii nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative și comunică următoarele.

I. Constatări generale

1. Proiectul legii este înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către Guvern, fiind aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1069 din 21 septembrie 2016, fapt ce corespunde art. 73 din Constituția Republicii Moldova și prevederilor art. 47 din Regulamentul Parlamentului.

2. Domeniul dat ține de competența Parlamentului și este în concordanță cu prevederile art. 66 din Constituție, privind atribuțiile de bază ale Parlamentului.

3. Prin natura relațiilor sociale reglementate, inițiativa legislativă face parte din categoria legilor organice.

4. Proiectul de lege are drept scop umanizarea politicii penale, fiind propuse către autor modificări esențiale pentru Codul penal, Codul de procedură penală și Codul de executare. Astfel, se propune sporirea competențelor instanțelor de judecată în ce privește individualizarea pedepselor penale (în cazul liberării de pedeapsă penală și infracțiunilor comise în stare de recidivă), crearea unui mecanism diferențiat de dispunere a suspendării și divizării pedepsei cu închisoarea, facilitarea regimului din penitenciar (creșterea numărului de ieșiri, reducerea condițiilor pentru liberarea condiționată, compensarea muncii neremunerate și activităților educative), reducerea limitelor de pedeapsă pentru persoanele care nu au atins vârsta de 21 ani, stabilirea unui mecanism de despăgubire pentru preveniții/deținuții care stau în condiții neadecvate de detenție – 2 unități convenționale/zi (100 lei pentru fiecare zi de detenție), stabilirea unui mecanism de reducere a pedepselor pentru deținuții care stau în condiții neadecvate

de detenție – „de la 1 la 3 zile de reducere pentru 10 zile de detenție în condiții precare”, adică o reducere efectivă a pedepsei cu 10-30%.

Elaborarea proiectului este prevăzută în Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova și în Programul de Activitate al Guvernului pentru anii 2016-2018, „Justiția și Drepturile Omului” și în Strategia de Reformare a Sectorului Justiției 2011-2016.

II. Obiecții de conținut

5. Potrivit notei informative, implementarea proiectului de lege presupune alocarea din bugetul de stat a resurselor financiare suplimentare în funcție de numărul plîngerilor depuse de către condamnați. Menționăm că nota informativă nu conține calcule estimative generale ale cheltuielilor avînd în vedere nivelul de dotare și condițiile asigurate de penitenciare, precum și numărul de preveniți/deținuți în cadrul acestora.

La Art. I:

6. La pct. 10 din proiect, prin care se propune completarea art. 79 alin. (1) suntem de acord cu punctul de vedere al Centrului Național Anticorupție care susține că „normele propuse de autor pot genera un conflict de norme și pot crea o confuzie privind existența tripartită a circumstanțelor în dreptul penal – alături de categoriile circumstanțelor „atenuante” și „agravante”, introducîndu-se categoria circumstanțelor „excepționale” – ceea ce nu este corect, deoarece acestea („circumstanțele excepționale”) conțin situații care au fost trecute de legiuitor în categoria circumstanțelor atenuante. Astfel, săvîrșirea infracțiunii de către un minor, săvîrșirea infracțiunii ca urmare a unui concurs de împrejurări grele de ordin personal sau familial, repararea benevolă a pagubei pricinuite sau înlăturarea daunei cauzate, autodenunțul, săvîrșirea infracțiunii cu depășirea limitelor legale ale legitimei apărări, în condițiile stării de extremă necesitate etc., sunt deja consacrate ca circumstanțe atenuante la art. 76 al Codului penal.

Legislația penală actuală reglementează efectele circumstanțelor atenuante și agravante în cadrul art. 78 din Codul penal. Alături de circumstanțele atenuante „obișnuite” sunt reglementate „circumstanțe atenuante excepționale”, care permit instanței de judecată să aplice o pedeapsă sub limita minimă, prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă, sau una mai blîndă, de altă categorie, ori poate să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie (art. 79 alin. (1) din Codul penal). Norma „excepțională” prin definiție se diferențiază de norma „generală”, este un „ceva mai mult decît aspectul general”, din acest considerent nu putem reglementa o situație în calitate de circumstanță atenuantă „generală de drept comun” ca în altă normă să o stabilim ca „circumstanță excepțională” în virtutea cărui fapt să producă cu totul alte efecte asupra persoanei infractorului”.

7. La pct. 23 din proiect se propune completarea art. 96.

Cu referire la sintagma „capitolele I, II, III, VII, VIII, XIII, XVII” din Partea specială a Codului penal, considerăm că prevederile generează responsabilitate și sancțiuni necorespunzătoare față de persoana infractorului. Considerăm nejustificată completarea prevederilor art. 96 din Codul penal cu sintagma „persoane care au copii în vîrstă de pînă la 8 ani”. Necesitatea existenței acestuia

articol în varianta în vigoare reiese din importanța creșterii, dezvoltării copilului, în special în perioada post natală de către mama copilului. Ori, amânarea executării pedepsei pentru un tată care are un copil cu vârsta de pînă la 8 ani, dar pe care îl crește, îngrijește și educă în continuare mama acestuia, este lipsită de orice raționament. Sub pretexte umanitare prevederea va fi utilizată abuziv de către infractori pentru a obține o amânare a executării pedepsei sau pentru a se eschiva de la executarea acesteia.

8. La pct. 24 din proiect se propune completarea cu art. 133² cu următorul cuprins, și anume:

„Articolul 133². Persoane tinere

Persoane tinere sînt considerate persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 ani”.

De menționat că, potrivit Legii nr. 215 din 29 iulie 2016 cu privire la tineret, intrată în vigoare la data de 23 septembrie 2016, prin noțiunea de „tînăr/ă” se înțelege *persoană cu vîrstă cuprinsă între 14 și 35 de ani*. Considerăm că normele date sunt concurente și formează un conflict de norme.

La Art. II:

9. La pct. 3 care propune completarea art. 385 alin. (4) și (5) din Codul de procedură penală. De menționat că, semnalăm prevederi contrare cadrului normativ penal și procesual penal actual. Art. 7 alin. (1) din Codul penal stabilește principiul individualizării răspunderii penale și pedepsei penale, astfel *„la aplicarea legii penale se ține cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat și de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea penală.”* Totodată, art. 75 alin. (1) din Codul penal stabilește expres: *„persoanei recunoscute vinovate de săvîrșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea specială a prezentului cod și în strictă conformitate cu dispozițiile Părții generale a prezentului cod. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvîrșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia”*. Încălcările care au afectat grav drepturile inculpatului nu sunt consacrate ca circumstanțe atenuante sau agravante și nu se regăsesc în această calitate în conținutul art. 75-88 din Codul penal. Oferirea posibilității pentru instanța de judecată de *„examinare a posibilității reducerii pedepsei inculpatului drept recompensă pentru încălcări”*, creează un conflict de norme și riscuri chiar la adresa principiului legalității. Astfel, la condițiile actuale de detenție din Republica Moldova, norma riscă să transforme Codul de procedură penală într-un instrument de amnistiere și reducere generală a tuturor pedepselor preveniților/deținuților. Considerăm necesar excluderea normei propuse în completare.

10. La pct. 5 prin care se propune completarea art. 469 alin. (1) din Codul de procedură penală, și anume:

la punctul 4), cuvintele „și femeile care au copii” se înlocuiesc cu cuvintele „și persoanele care au copii”;

se completează cu punctul 17¹) cu următorul cuprins:

„17¹) constatarea condițiilor de detenție a condamnaților”.

Din considerentele invocate la **Art. I** pct. 23 din proiect, propunem excluderea reglementărilor din proiect.

11. La pct. 9 prin care se propune completarea art. 473⁴ din Codul de procedură penală cu următorul cuprins, și anume:

„Articolul 473⁴. Soluția instanței de judecată

(4) În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art. 473² alin. (3), instanța dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 3 zile de reducere pentru 10 (zece) zile de detenție în condiții precare calculate cumulativ.”

De menționat că, norma propusă generează reglementări cu risc discreționar, stabilirea unor prevederi de reducere a pedepsei „de la 1 la 3 zile de reducere pentru 10 (zece) zile de detenție în condiții precare”, adică o reducere efectivă a pedepsei cu 10-30%. Astfel, nu sînt clare situațiile în care se aplică minimul și maximumul „procentului de reducere”, se creează riscul aplicării discreționare a prevederii. Norma trebuie să stabilească, reglementeze situațiile în care instanța poate stabili cuantumul procentual concret de reducere a pedepsei – 10%, 20% sau 30%, adică 1, 2, sau 3 zile de reducere pentru fiecare 10 zile de detenție. Considerăm că, deținuții vor specula „condiții neadecvate” pentru a obține o reducere semnificativă de pedeapsă.

III. Obiecții de ordin tehnico-legislativ

12. Clauza de adoptare a proiectului de lege va avea următoarea redacție „*Parlamentul adoptă prezenta lege organică.*”.

13. La pct. 18 din art. 90 alin. (9), termenul „1/3” se va substitui cu sintagma „o treime”.

14. La pct. 19 din art. 90¹ alin. (1), cuvîntul „pedeapsa” se va substitui cu cuvîntul „pedeapsă”.

15. La pct. 20 din art. 91 alin. (4) lit. b), sintagma „alineatul (8)” se va substitui cu sintagma „alin. (8)”.

16. La **Art. IV** din proiect, actualmente art. 395 din Codul contravențional prevede că instanța de judecată judecă contravențiile prevăzute la art. 395.

17. La dispoziția **Art. V** nu este indicat numărul legislaturii, aceasta fiind XVI.

18. La **Art. VI** din proiect, alin. (3), potrivit art. 3 și art. 4 din Legea nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative, considerăm că norma nu corespunde principiului de bază a legiferării, dispozițiilor constituționale, nefiind în concordanță cu cadrul juridic existent, încălcându-se principiul predictibilității normelor juridice.

19. Cu titlu de informare, menționăm că în Parlament se află în examinare un șir de proiecte de legi ce vizează modificarea și completarea Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008 (proiectele legilor: nr. 461 din 12 noiembrie 2015 (examinat în I lectură în ședința plenară din 31 martie 2016); nr. 465 din 13 noiembrie 2015; nr. 77 din 03 martie

2016; nr. 97 din 11 martie 2016; nr. 115 din 21 martie 2016; nr. 161 din 13 aprilie 2016; nr. 333 din 21 iulie 2016; nr. 338 din 27 iulie 2016; nr. 384 din 27 septembrie 2016).

Conform prevederilor alin. (3) și (4) al art. 56 din Regulamentul Parlamentului, dacă există mai multe proiecte de acte legislative în aceeași problemă, bazate pe aceeași concepție, comisia permanentă sesizată în fond examinează fiecare proiect în parte și le propune Parlamentului pentru a fi înglobate în cel mai cuprinzător și rezonabil proiect pentru lectura a doua.

Astfel, conform prevederilor alin. (5) al aceluiași articol, dacă sînt înregistrate mai multe proiecte de acte legislative ce vizează modificarea și/sau completarea mai multor articole din același act legislativ, la propunerea comisiei sesizate în fond, acestea pot fi comasate, pentru examinare în lectura a doua, într-un singur proiect.

Totodată, atenționăm că prin modificările frecvente, propuse de către autori asupra reglementărilor legislative, se încalcă principiul stabilității legislative și a durabilității soluțiilor legislative adoptate anterior.

Asupra oportunității adoptării proiectului de lege, urmează să se pronunțe Parlamentul în ședință plenară.

/ Ion CREANGĂ
Șef Direcție

